

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.43:336.714

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.33-6>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЗАСАДАХ

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR ENTERPRISES ON INVESTMENT BASIS

Скрипник В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Skrypnyk Viktoriia

Luhansk Taras Shevchenko National University

Статтю присвячено дослідженню інноваційного розвитку аграрних підприємств на засадах інвестування. У результаті проведеного аналізу виявлено сфери впливу інноваційної діяльності на ефективність виробництва та стабільну діяльність підприємств. Проведено економічну діагностику підприємств стосовно впровадження інновацій та визначено причини низького рівня інноваційної діяльності підприємств Луганського регіону, а також оцінено можливі ризики та запропоновані дієві засоби їх запобігання під час упровадження інновацій у діяльність підприємств. Розглянуто взаємозв'язок функцій маркетингу як єдиної системи. Розроблено науково обґрунтовані рекомендації щодо створення інноваційної структури в регіоні, зокрема запропоновано створити Луганський регіональний центр із координації інноваційних процесів, до якого доцільно включити вищі навчальні заклади як один із найбільш ефективних елементів інноваційних структур.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний центр, агропромисловий сектор, аграрні підприємства, інноваційна політика, інвестиції, інвестиційний капітал.

Статья посвящена исследованию инновационного развития аграрных предприятий на основе инвестирования. В результате проведенного анализа выявлены сферы влияния инновационной деятельности на эффективность производства и стабильную деятельность предприятий. Проведена экономическая диагностика предприятий относительно внедрения инноваций и определены причины низкого уровня инновационной деятельности предприятий Луганского региона, а также оценены возможные риски и предложены действенные мероприятия по их предотвращению при внедрении инноваций в деятельность предприятий. Рассмотрена взаимосвязь функций маркетинга как единой системы; разработаны научно обоснованные рекомендации по созданию инновационной структуры в регионе, в частности предложено создать Луганский региональный центр по координации инновационных процессов, в который целесообразно включить высшие учебные заведения как один из наиболее эффективных элементов инновационных структур.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, инновационная деятельность, инновационный процесс, инновационный центр, агропромышленный сектор, аграрные предприятия, инновационная политика, инвестиции, инвестиционный капитал.

With the spread of globalization, the country's position in the world economy increasingly depends on competitiveness. At the same time, among the factors that determine competitiveness, the greatest importance is given to the quality of innovation systems generated by the development of STP. Therefore, in the general structure of strategic priorities of social development in the vast majority of countries to one of the priorities are STP, and in the agricultural sector - sustainable development of agro-industrial production based on the accelerated development of science and technology. Therefore, the problems of intensifying the innovative modernization of the economy and its technological recovery, stimulating investment income to finance innovation in the context of increasing competitiveness are today one of the central in the state economy. The urgency of this problem naturally attracts the attention of domestic and foreign economists. The bulk of research is devoted to the practical analysis of the current state of the

innovation process in Ukraine, foreign practice of state regulation of innovation, evaluation of foreign investors in the domestic market and mechanisms to enhance the attraction of foreign capital into the domestic economy. The article is devoted to the study of innovative development of agricultural enterprises on the basis of investment; as a result of the conducted analysis the spheres of influence of innovative activity on efficiency of production and stable activity of the enterprises are revealed; the economic diagnostics of enterprises concerning introduction of innovations is carried out and the reasons of low level of innovative activity of the enterprises of the Luhansk region are defined, and also possible risks and the offered effective means of their prevention at introduction of innovations in activity of the enterprises are estimated; the interrelation of marketing functions as a single system is considered; scientifically substantiated recommendations for the creation of an innovation structure in the region have been developed, in particular, it is proposed to create the Luhansk Regional Center for Coordination of Innovation Processes, which should include higher education institutions as one of the most effective elements of innovation structures.

Key words: innovations, innovative development, innovation activity, innovation process, innovation center, agro-industrial sector, agricultural enterprises, innovation policy, investments, investment capital.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах структурної перебудови економіки України інноваційний розвиток аграрних підприємств становить одну з найактуальніших проблем розвитку всього агропромислового сектору української економіки. Особливу актуальність цієї проблемі надає вплив аграрних підприємств на вирішення завдань продовольчої безпеки України та в цілому завдань Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р. [1].

Прискорення науково-технічного прогресу визначає характер сучасного виробництва і такі його складники, як форми організації й управління, забезпечує конкурентні переваги підприємств на національному і світовому рівнях, сприяє їхній ефективній діяльності.

Функціонування сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі є передумовою підвищення конкурентоспроможності виготовленої продукції, сприяє збільшенню інвестиційних надходжень, вирішенню проблем зайнятості населення, формуванню виробничої, ринкової інвестиційної інфраструктури, тим більше що в умовах світової фінансової кризи його об'єктивною основою є матеріальне відновлення виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Актуальність цієї проблеми закономірно привертає увагу вітчизняних і закордонних економістів. Основну частку досліджень присвячено практичному аналізу сучасного стану інноваційного процесу в Україні, закордонній практиці державного регулювання інноваційної діяльності, оцінці роботи іноземних інвесторів на вітчизняному ринку і механізмам активізації залучення закордонних капіталів у вітчизняну економіку. В Україні дослідженнями інноваційної сфери займаються такі вчені, як Р.В. Андрійчук, І.П. Борейко, Л.І. Бровко, О.І. Гуроров, М.С. Герасимчук, О.М. Коваль, В.В. Лаврук, Г.В. Мацибора, А.М. Михайлов, А.А. Пересада, М.А. Хвесик та ін.

Однак проблема пошуку дієвого механізму регулювання ринку інноваційних інвестицій агро-

промислового призначення на основі аналізу інвестиційних процесів в аграрному виробництві України і вивчення закордонного досвіду інноваційних перетворень залишається недостатньо дослідженою і потребує детального вивчення.

Нагальну необхідність у розв'язанні зазначеної проблеми пов'язуємо з тим, що успішний розвиток сільського господарства, як зазначає М.І. Кісіль, можна забезпечити лише за умови здійснення активних інвестиційних та інноваційних процесів [8, с. 83].

Перехід же до інноваційного розвитку АПК можливий тільки за умови розвитку реального збільшення інвестицій в основний капітал сільського господарства [9, с. 11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На жаль, аналіз інвестицій в аграрний сектор економіки продемонстрував порушення рівноваги в інвестуванні його галузей, що зумовлює нестабільний розвиток АПК на сучасному етапі у цілому й аграрних підприємств зокрема.

Водночас у ринкових умовах господарювання питання обґрунтування теоретичних, методичних та організаційно-прикладних основ процесу впровадження в аграрне виробництво інновацій через систему інструментів інноваційної інфраструктури за рахунок залучення інвестиційних ресурсів залишаються розглянутими недостатньо і потребують подальшого дослідження. Уважаємо, що досягти стабільності й ефективності діяльності аграрних підприємств можна шляхом активізації інвестицій у розвиток інноваційних процесів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є проведення наукового дослідження інноваційного розвитку аграрних підприємств в умовах залучення додаткових коштів в економіку за рахунок інвестування, виявлення сфери впливу інноваційної діяльності на ефективність виробництва та стабільну діяльність підприємств, проведення економічної діагностики підприємств стосовно впровадження інновацій, а також визначення можливих ризиків та розроблення засобів їх запобігання під час впровадження інновацій у діяльність під-

приємств, науково обґрунтованих рекомендацій щодо створення ефективної інноваційної структури в регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційна та інвестиційна діяльність на рівні аграрних підприємств та аграрного сектору в цілому у сучасний період ринкових відносин є одним із найважливіших інструментів виведення національної економіки з кризового стану, тому під час організації виробництва продукції будь-які заходи щодо забезпечення економії витрат або створюючи для неї умови мають велике значення.

В умовах ринку кожне підприємство має враховувати умови конкуренції та всі зміни, що відбуваються з попитом на продукцію, можливості реалізації продукції, гостру потребу швидкої та ефективної реорганізації, реконструкції виробництва та технологічного переозброєння [5, с. 164].

Інноваційна політика має враховувати стан кожного регіону для ефективного використання

наявного природно-ресурсного та інтелектуального потенціалу. Інноваційна діяльність має значний вплив на ефективність діяльності підприємств, вона охоплює ринок нововведень, ринок капіталу, ринок чистої конкуренції, нововведень та ін. (рис. 1).

У Луганському регіоні кількість підприємств, які впроваджують інновації у виробництво, зростає дуже повільно. Кількість підприємств, які здійснювали механізацію та автоматизацію виробництва, розроблення нових видів продукції, збільшилася із 42-х у 2014 р. до 57-ми у 2008 р., але поступово спостерігається тенденція спаду цих показників унаслідок економічної кризи (табл. 1). Така ситуація потребує глибокого аналізу проблем та чинників, які гальмують інноваційний розвиток підприємств.

Низький рівень інноваційної діяльності підприємств Луганського регіону можна пояснити низкою причин:

– відсутністю ефективною системи державного управління в інноваційній сфері, спрямованої на виявлення, формування та задоволення

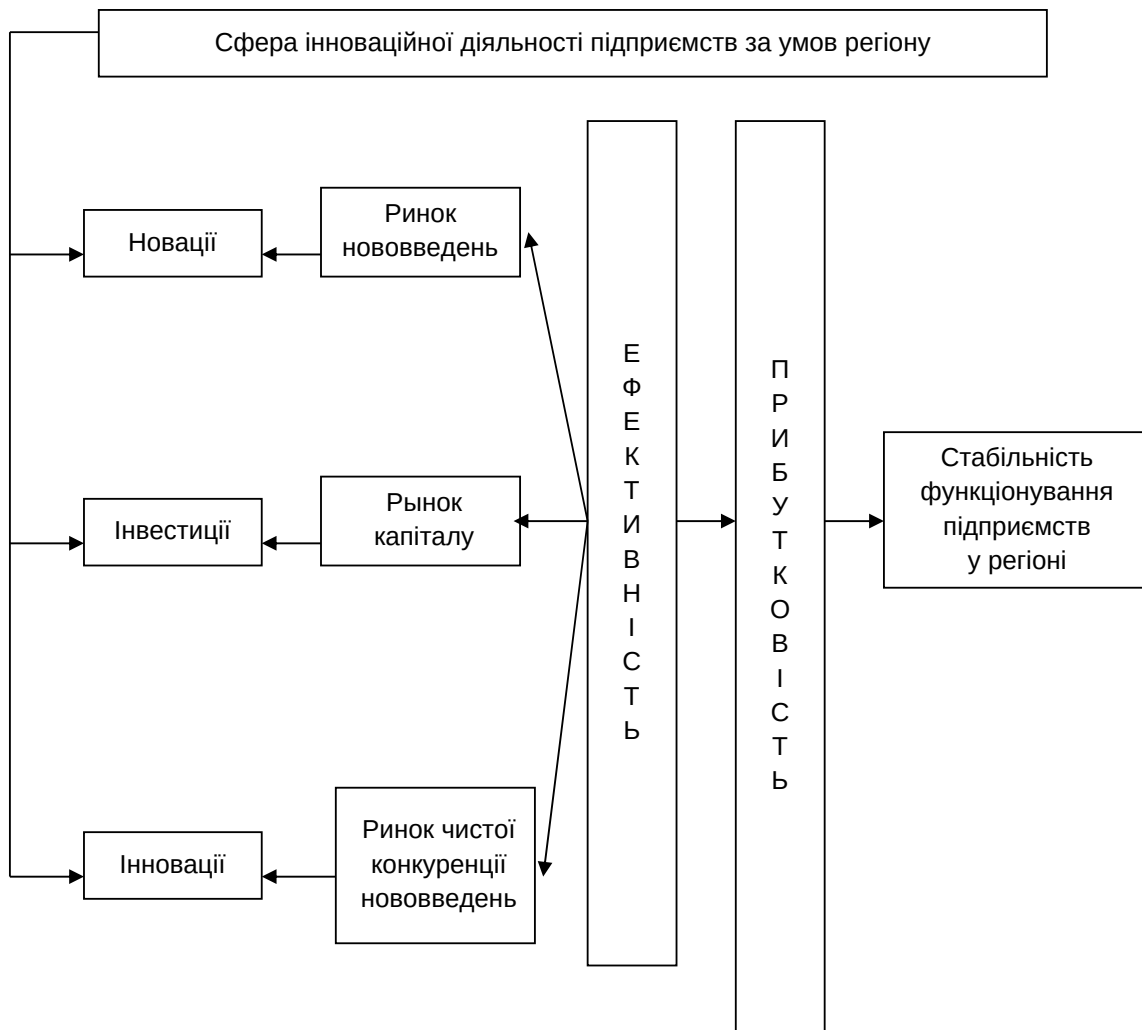

Рис. 1. Сфера впливу інноваційної діяльності на ефективність виробництва та стабільну діяльність підприємств

Таблиця 1

Кількість підприємств Луганської області, які впроваджують інновації

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Усього, у тому числі:	42	49	57	39	42	44	48
- здійснювали механізацію та автоматизацію виробництва	20	22	31	19	20	21	24
- впроваджували нові технологічні процеси	12	29	25	14	18	23	27
- здійснювали виробництво нових видів продукції	3	19	25	18	23	21	22

Джерело: офіційні дані Головного управління статистики у Луганській області

потреб суспільства у різноманітних інноваціях, ефективних правових та економічних інструментах, механізмах підтримки та стимулювання інноваційної діяльності, прискорення переходу підприємств на інноваційно-технологічну модель розвитку;

– недостатністю методик оцінювання інвестиційного рівня виробництва (підприємства, галузі) та продукції, що ними випускається, системи моніторингу стану інноваційно-технологічного розвитку промисловості за видами економічної діяльності, процесових та продуктових інновацій та їх рівня (новизна технології, елементна база, кінцевого продукту), а також спеціального державного органу, відповідального за контроль інноваційних процесів, прогнозування інноваційного зростання та обґрунтування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;

– відсутністю ефективної системи економічних стимулів та інституційно-інформаційної інфраструктури, здатної стимулювати залучення сучасних досягнень науково-технічного прогресу у сфері розроблення досліджуваних зразків та впровадження технологічних інновацій у виробництво, а також формування конкурентного інноваційного середовища;

– неузгодженістю між різними ланками технологічного ланцюжка «життєвий цикл інновації» через відсутність державних органів, відповідальних за оцінку реальної ситуації у різних видах економічної діяльності;

– значним дефіцитом сучасного інноваційно-технологічного обладнання, наукомістких новітніх технологій переробки сировини, нерозвиненістю ринку технологічних інновацій, відсутністю спеціалізованих банківських установ, які б фінансували підтримку інноваційної діяльності;

– застарілими нормативами та стандартами щодо якості сільськогосподарської сировини та продуктів харчування, значним відставанням темпів їх гармонізації з вимогами СОТ та ЄС і нормативними документами [5, с. 211].

Однак на окремих підприємствах певних галузей удалося реалізувати комплекс заходів щодо техніко-технологічної модернізації виробництва, що забезпечило кардинальне підвищення його інноваційного рівня та розширення

масштабів інноваційної діяльності. Продукція, що випускається на таких вітчизняних підприємствах, характеризується високою якістю, відповідає міжнародним стандартам, більша її частина експортується на європейський та світові ринки, де знаходить свого споживача.

Складність проведення інноваційної діяльності пояснюється також необхідністю залучення до процесу значних ресурсів: кадрових, матеріальних, фінансових та ін., у зв'язку з чим завжди є ризик, який має або не має ефекту від нововведення. Проте, з іншого боку, саме впровадження нових прогресивних технологій дає змогу робити виробництво ресурсозберігаючим та безвідходним. Проведені дослідження у Луганській області показують, що за останні шість років спостерігається тенденція до зменшення кількості впроваджених прогресивних технологій на промислових підприємствах області (табл. 2).

У 2014 р. цей рівень досяг критичного становища (загалом 20 нових прогресивних технологій, із них ресурсозберігаючі та безвідходні – лише 5). У 2015 р. їх кількість збільшилася, хоча у 2017 р. у зв'язку зі світовою фінансовою кризою знову відбулося зменшення кількості нововведень.

У ринкових умовах інноваційна діяльність пов'язана з ризиком, оскільки освоєння нових видів продукції пов'язане зі збільшенням витрат виробників і формуванням попиту нові вироби (табл. 3).

Дослідження показують, що для українських підприємств та фірм складність формування інноваційної політики пов'язана з тим, що кризові явища на мікрорівні накладаються на кризу макрорівня, тобто відтворюють кризу у масштабах усієї країни.

При цьому його характерними рисами є не надвиробництво та насиченість товарних ринків, а складності перехідного періоду, політична нестабільність, недосконалість правової бази та загальний низький економічний рівень розвитку суспільства. У зв'язку із цим для українських товаровиробників у сучасних умовах серед величезної кількості елементів та факторів інноваційної політики основний акцент має бути зроблено на два з них: виробничий та кадровий.

Таблиця 2

Упровадження інновацій на промислових підприємствах Луганської області, шт.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Упроваджено нові прогресивні технологічні процеси:	20	56	91	27	45	78	64
- із них, маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні	5	27	121	34	23	37	42

Джерело: офіційні дані Головного управління статистики у Луганській області

Таблиця 3

Можливі ризики та засоби їх запобігання

Можливий ризик	Наслідки	Дії, які запобігають ризику
Технічні ризики		
– неправильно налаштоване обладнання; – помилки керування; – нестача кваліфікованої робочої сили на підприємстві; – порушення договорів у постачанні сировини; – порушення строків субпідрядниками; – підвищення цін на сировину; – підвищення цін на газ, паливо, електроенергію; – підвищення витрат на замовлення	– неможливість виготовлення певної кількості товару високої якості; – порушення термінів замовлення; – порушення розрахованої вартості замовлення	– залучення більшої кількості кваліфікованих працівників із більшим стажем роботи; – закупівля дешевої, але якісної сировини; – робота лише з перевіреними постачальниками сировини
Політичні ризики		
– нестабільність політичної ситуації; – зміна законодавства щодо проведення тендерів державними органами	– утрата замовлення; – зменшення ефективності замовлення; – згорання замовлення	– передбачення можливих змін шляхом вивчення інформації у ЗМІ, перегляд нормативних актів
Маркетингові ризики		
– випуск товарів низької якості (програв у тендері); – неправильна цінова політика; – невдалий пошук споживачів; – уживання малоефективної реклами; – розташування білбордів у непомітних місцях; – використання неефективної маркетингової політики	– неможливість реалізації замовлення в розраховані терміни та в ціновому діапазоні; – перехід на сезонне виробництво	– аналіз ринку; – вивчення основних конкурентів та визначення конкурентних переваг товару; – ретельне вивчення потреб споживачів; – точний розрахунок усіх витрат на замовлення з урахуванням можливих непередбачуваних витрат
Фінансові ризики		
– нестабільність економічної ситуації на ринках України; – підвищення витрат на замовлення	– подорожчання фінансування; – зростання цін за контрактами	– передбачення у контрактах можливих дій за умов зростання цін та інших можливих ризиків, які можуть виникнути під час виробництва товарів (поломка обладнання та ін.)

Перший включає стратегічні господарські галузі, орієнтацію виробничого процесу, фірмову культуру, прийнятну техніку та технологію, відносини власності.

Другий, найважливіший, включає психологічні здібності сприйняття інновацій членами організації, особисті устремління, можливість професійного розвитку, готовність до співробітництва [7, с. 45].

Зниження інноваційної діяльності підприємств багато в чому визначається обсягом інвестиційних ресурсів. Обмеженість коштів у державному бюджеті ставить гостру необхідність пошуку нових джерел фінансування. Окрім іноземного капіталу, це можуть бути кредити цільового характеру, кошти місцевих бюджетів, заощадження населення, позабюджетне засновництво та ін.

Інвестиційний капітал має працювати на прискорення технічного прогресу, створення конкурентоспроможної продукції. Для цього необхідно завершити формування стабільної нормативно-правової бази, яка ґрунтуватиметься на принципах рівності всіх інвесторів; відновити політику амортизації як основного джерела внутрішніх інвестицій; забезпечити практичне впровадження механізму іпотеки шляхом створення ринку іпотечних цінних паперів. Гостру потребу в інвестиціях значною мірою можна задовольнити завдяки кращому використанню потенціалу ринку лізингових послуг, який може стати непоганою альтернативою кредитування. Лізинг дає змогу суттєво зменшити стартові капіталовкладення, чим відкриває широкі можливості для малого та середнього бізнесу.

Через механізм лізингу Україна вже отримала 850 млн доларів інвестицій, але потенційна місткість вітчизняного ринку лізингових послуг становить приблизно 12–14 млрд доларів.

Ураховуючи труднощі адаптації підприємств до умов ринку, складності випуску нової продукції та виходу з нею на вже освоєні ринки збуту, зростає необхідність проведення глибоких маркетингових досліджень, які мають на меті визначити пріоритетні напрями вкладення коштів та перепрофілювання виробництва. Їх актуальність підтверджує цей факт, що багато підприємств зазнають невдач під час виходу зі своєю продукцією на вивчені ринки збуту. Особливо це характерно для підприємств, які працюють на закордонних ринках, де їм протистоять могутні компанії з розвиненою науково-виробничою та збутовою мережею.

За даними досліджень, які були проведені у 2020 р. вітчизняними та зарубіжними фахівцями, із 600 успішно впроваджених нововведень у 270 випадках (45%) результат залежав від оперативного обліку зміни ринкового попиту та у 180 (30%) – від виробничих потреб. У 126 випадках (21%) основну роль грали науково-технічні чинники, а 24 (4%) – управлінські. Тому підприємствам слід орієнтуватися вилучення продукції за рахунок інвестиційних ресурсів. При цьому кожне підприємство, проводячи маркетингові дослідження ринку, має орієнтуватися на пошук і освоєння не лише основних, а й додаткових «ніш» продукції, на яку задовольняється попит, а ефективність випуску досить висока.

Гострою проблемою для більшості вітчизняних підприємств є низька конкурентоспроможність продукції, яку вони виробляють. Однак багато підприємств, незважаючи на складність зі збутом, продовжують випускати продукцію, не займаючись питаннями зміни її структури. І тут важливо створювати механізм стимулювання конкуренції між вітчизняними товаровиробниками, щоб вони змогли протистояти агресивній конкуренції імпортованих товарів. У більш широкому плані цю проблему слід розглядати як про-

блему організації ринку для виробників вітчизняної продукції [6, с. 120].

Генератором інноваційного процесу, який забезпечує якісні структурні зрушення у господарській системі, є наука. Саме у зниженні її ролі у забезпеченні суспільно-економічного розвитку останніми роками вчені вбачають причину зниження ефективності виробництва.

Досвід показує, що накопичені наукові знання малоефективні, якщо вони не знаходять практичного вживання у виробництві, тому без запровадження наукових досягнень у матеріальне виробництво наука зможе перетворитися на безпосередню виробничу силу суспільства.

Для підвищення ролі науки в оновленні технологій виробництва та посиленні інноваційної діяльності взагалі слід здійснити такі заходи:

- звільнити від податків підприємства, що залучені до виконання державних науково-технічних програм, програм Державного фонду фундаментальних досліджень та Державного інноваційного фонду;

- забезпечити видачу дослідницького та податкового кредиту з прибутку на інноваційні цілі;

- організувати державну підтримку пільгового довгострокового кредитування пріоритетних інвестиційних проєктів;

- виділити частину коштів, що акумулюються на інноваційні цілі, для матеріального стимулювання авторів наукової продукції, що знайшла практичне вживання у виробництві.

Сьогодні наука знаходить своє відображення через технопарки, технополіси, інкубатори інноваційного бізнесу і навіть малі приватні підприємства. Ці інноваційні структури зарекомендували себе як ефективний механізм генерації підприємницьких структур у науковій сфері [2].

У Луганському регіоні інноваційний механізм у промисловому та агропромисловому виробництві має велику потребу у формуванні інноваційних структур.

Ураховуючи вищевикладене, можна запропонувати створення у Луганському регіоні інноваційного центру, до якого б могли бути включені такі інноваційні структури (рис. 2).

Агропромисловий науковий парк створюється на базі провідних сільськогосподарських навчальних закладів, науково-дослідних та проєктно-конструкторських інститутів. На виробничих площах та дослідних земельних ділянках розробляються нові технології вирощування сільськогосподарських культур, утримання та відгодівлі тварин, створюються нові види сільськогосподарських машин та знарядь, проводяться селекційні та генетичні дослідження.

У Луганському регіоні є певна можливість створення такої структури на базі Луганського національного аграрного університету та Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Головне призначення інкубатора – первинна підтримка малого інноваційного бізнесу. Учені, фахівці, підприємці, які забажають ство-

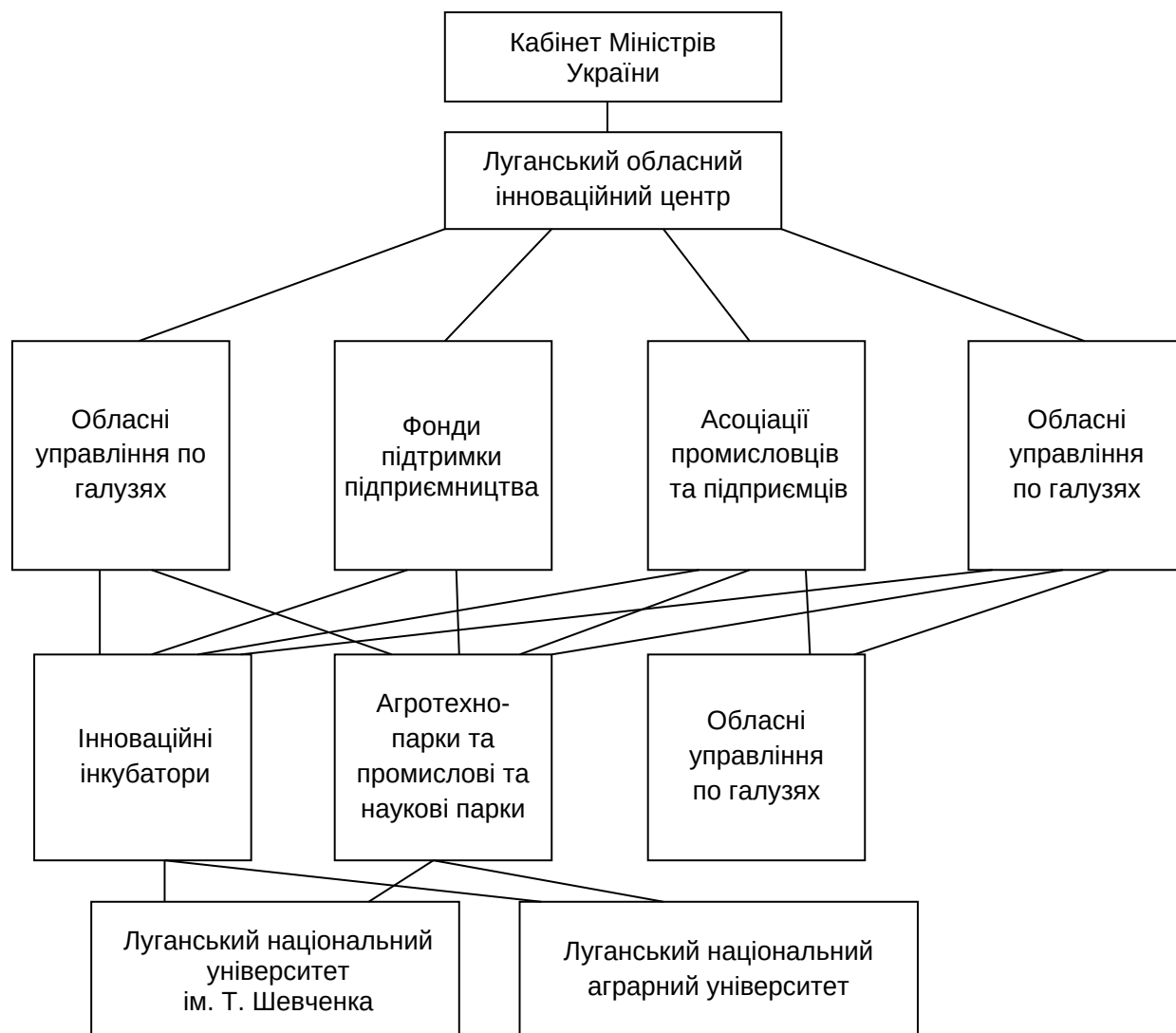

Рис. 2. Луганський регіональний центр із координації інноваційних процесів

рити власний бізнес, зможуть отримати в інкубаторі пільговий доступ до всієї необхідної інформації та накопичених відомостей із наукових розробок та практики господарювання.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, можна зробити висновок, що ефективне функціонування аграрних підприємств України сьогодні прямо залежить від рівня його інвестиційно-інноваційного забезпечення. Під таким забезпеченням ми розуміємо процес упровадження в аграрне виробництво інновацій через систему інструментів інноваційної інфраструктури, який фінансується за рахунок залучення інвестиційних ресурсів. Причому основним критерієм цього процесу є максимально можливий результат аграрного виробництва за найменших витрат.

Відзначено, що сучасний соціально-економічний розвиток економіки України характеризується відсталою технологічною базою, низьким рівнем продуктивності праці, високою ресурсоемістю та енергозатратністю виробництва. Це результат прояву вкрай низької інвестиційно-інноваційної активності господарюючих суб'єктів України.

У результаті проведеного наукового дослідження можна дійти невтішного висновку, що на сучасному етапі ринкових перетворень гостро стоїть проблема переведення матеріального виробництва на інноваційну модель розвитку. Це ефективний інструмент подолання негативних наслідків глибокої економічної кризи та радикального поліпшення показників розвитку виробництва, а також підвищення якості життя населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України ; Стратегія від 10.07.2019 № 526-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>.
2. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1999 № 1560-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 05.12.2012 № 5460-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
5. Инвестиционные и инновационные процессы в АПК Украины в условиях аграрной реформы : монография / под ред. В.Г. Ткаченко, В.И. Богачева. Луганск : Книж. світ, 2010. 272 с.
6. Лайко О.І. Концептуальні засади забезпечення сприятливого інституціонального середовища інвестиційної діяльності регіонів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2016. № 847. С. 114–123.
7. Малойван В.В. Інноваційна інфраструктура: методологічні засади правового регулювання. *Право та інновації*. 2015. № 2(10). С. 43–48. URL: <https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2016/06/Maloivan10.pdf>.
8. Кісіль М.І. Інвестиційна та інноваційна складові доктрини аграрної політики України. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 82–87.
9. Тrehobchuk V. Инновационно-инвестиционное развитие национального АПК: проблемы, направления и механизмы. *Економіка України*. 2016. № 2. С. 4–12.

REFERENCES:

1. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy (2019) [On approval of the Strategy for the development of innovation in the period up to 2030: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. *Verkhovna rada Ukrainy* (Verkhovna Rada of Ukraine). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (accessed 10 November 2021).
2. Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv: Zakon Ukrainy (1999) [On the special regime of innovative activity of technology parks: Law of Ukraine]. *Verkhovna rada Ukrainy* (Verkhovna Rada of Ukraine). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text> (accessed 10 November 2021).
3. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy (1999) [On investment activity: Law of Ukraine]. *Verkhovna rada Ukrainy* (Verkhovna Rada of Ukraine). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (accessed 10 November 2021).
4. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy (2012) [On innovation: Law of Ukraine]. *Verkhovna rada Ukrainy* (Verkhovna Rada of Ukraine). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> (accessed 10 November 2021).
5. Tkachenko V.H., Bohachev V.Y., Skrypnyk V.V. (2010) Ynvestytsyonnye y ynnovatsyonnye protsessy v APK Ukrainy v usloviakh ahrarnoi reformy: monohrafyia [Investment and innovation processes in the agro-industrial complex of Ukraine in the conditions of agrarian reform: monograph]. Luhansk: Knyzh. Svit. (in Ukrainian)
6. Laiko O.I. (2016) Kontseptualni zasady zabezpechennia spryiatlyvoho instytutsionalnoho seredovyshcha investytsiinoi diialnosti rehioniv [Conceptual principles of ensuring a favorable institutional environment for investment activities of regions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, no. 847, pp. 114–123.
7. Maloivan V.V. (2015) Innovatsiina infrastruktura: metodolohichni zasady pravovoho rehuliuвання [Innovation infrastructure: methodological principles of legal regulation]. *Pravo ta innovatsii (Law and innovation)*, vol. 2, no. 10, pp. 43–48. Available at: <https://ndipzir.org.ua/wpcontent/uploads/2016/06/Maloivan10.pdf>. (accessed 10 November 2021).
8. Kisil M.I. (2019) Investytsiina ta innovatsiina skladovi doktryny ahrarnoi polityky Ukrainy [Investment and innovation components of the doctrine of agricultural policy of Ukraine]. *Економіка АПК*, no. 7, pp. 82–87.
9. Trehobchuk V. (2016) Ynnovatsyonno-ynvestytsyonnoe razvytye natsyonalnoho APK: problemy, napravleniia y mekhanizmy [Innovative and investment development of the national agro-industrial complex: problems, directions and mechanisms]. *Економіка України*, no. 2, pp. 4–12.